

Paper: Konferensen forskningsbaserad undervisning. Teori och praktik i samverkan
Karin Alnervik lektor i pedagogik och koordinatör för praktikinära forskning i förskolan Örebro
Universitet (från 1 oktober också lektor i pedagogik vid HLK). Karin.Alnervik@oru.se

Förutsättningar för utvecklandet av undervisning i ett praktikinära forskningsprojekt i förskolan byggt på ett symmetriskt och komplementärt samarbete.

Exempel: Digitala, analoga och estetiska lärprocesser som undervisningspraktik i naturvetenskap.

På Örebro universitet har man beslutat sig för att satsa extra på praktikinära forskningsprojekt i förskolan, finansierade av projektmedel från Framtidens lärarutbildning och Ulf medel. Vi är idag sex förskoleforskare som på olika sätt är inblandade i praktikinära forskningsprojekt i förskolan. Utifrån Ulf avtalets uppdrag att finna former för praktikinära forskningssamarbeten haft ett fokus på att utforska vad symmetriskt och komplementärt samarbete kan innebära. Begreppen symmetriskt och komplementärt handlar om att de inblandade parternas erfarenheter och kunskaper ska betraktas som likvärdiga.

Några av oss har ansvar för flera forskningsprojekt och det finns också erfarenhet i gruppen av att tidigare arbetat med praktikinära forskning. Som grupp kommunicerar vi regelbundet och har därför samlat på oss erfarenheter och kunskaper på olika sätt. Utifrån vad vi erfarit kan vi idag se vikten av vissa förutsättningar för att ett praktikinära forskningsprojekt som bygger på ett symmetriskt och komplementärt förhållningssätt ska bidra till utveckling av undervisningen både i förskola och förskollärarutbildningen och intressant forskning. Syftet med detta bidrag är därför både att diskutera exempel på förutsättningar för ett symmetriskt och komplementärt samarbete och att ge ett konkret exempel på ett praktikinära forskningsprojekt där undervisningen i en förskola utvecklats och som byggt på ett symmetriskt och komplementärt samarbete.

Digitala, analoga och estetiska lärprocesser som undervisningspraktik i naturvetenskap

Det praktikinära forskningssamarbetet syftade till att utveckla undervisningen med digitala verktyg, vilket var ett behov som formulerades av en rektor. Problemet som beskrevs var att digitala ateljéer stod tomma i förskolan och verktyg som USB mikroskop användes endast av några få. Detta ville rektorn ändra på. Hen hade en klar idé och en önskan om att de digitala verktygen skulle kombineras med analoga verktyg och estetisk gestaltning. Dessutom hade rektor en tydlig idé om hur arbetet skulle kunna genomföras för att all personal skulle involveras. Hen skrev en tydlig ansökan om ett praktikinära forsknings och utvecklingsarbete till RUC (som organiserar kontakter mellan universitetet och kommunerna) som sedan kontaktade forskare och tillsammans sökte undertecknad och rektor medel från ULF och Framtidens lärarutbildning.

Syftet med forskningsprojektet var att utveckla undervisningen i förskolan med stöd av digitala verktyg i en kombination med analoga verktyg och estetiska gestaltningar.

Det fanns ett tidigare beslutat gemensamt utvecklingsområde kring naturvetenskap för en hållbar framtid. Dessa tankar blev innehållet i utvecklandet av undervisningen. För att ge möjlighet att utveckla den naturvetenskapliga undervisningen medverkade en ateljérista (idag specialpedagog)

under första året med olika workshops. I dessa workshopar fick förskolepersonalen kombineras analoga och digitala verktyg genom att först granska ett objekt analogt för att sedan förstora genom digitala verktyg och sedan gestalta genom tecknande eller lera, för att sedan gå tillbaka till det digitala verktyget igen för att till exempel framställa en film.

Metod

Utgångspunkt för datainsamlingen är de samtal som förs utifrån de dokumentationer som framställs på förskolan och som presenteras kollegor emellan varje månad och där undertecknad som forskare deltar. Innehållet i dessa samtal har dokumenterats via fältanteckningar.

Då utvecklingsidén var tydlig blev det "självklart" att studera hur förskolepersonalen utvecklade undervisningen i förskolan. Datamaterialet analyseras utifrån förskolepersonalens beskrivning om hur de designar undervisning. En undervisning som bygger på flertalet sekvenser bestående av olika modaliteter för lärande och på vilket sätt detta transformerar informationen och skapar förutsättningar för lärande utifrån det objekt som studeras (Selander och Kress).

Resultatet är ännu inte färdiganalyserat, men projektet visar på en undervisning som utvecklat möjligheterna för barn att lära om naturvetenskap, digitala verktyg och hur estetisk gestaltning kan härledas till fakta. Som kollateralt lärande har också barnet visat på färdighet och förtrogenhet i användandet av en kombination av digitala och analog verktyg i sitt "eget" fria estetiska gestaltande. Dessutom har förskolepersonalen arbetat systematiskt med dokumentation och alla har läst en problematiserande artikel om digitalisering vilket anses vara viktiga aspekter i arbetet med att utveckla arbetet på en vetenskaplig grund. Förskoleforskare och ett arbetslag har också spelat in en podd där undervisningen beskrivs, vilket används i förskollärautbildningen.

Diskussion

Detta projekt är ett exempel på symmetriskt och komplementärt praktisknära forskningssamarbete som bygger på ett uttryckt behov från skolhuvudmannen, som också skapat förutsättningar för att utvecklingsarbetet ska kunna genomföras. Rektor och förskolepersonal har tagit ett stort ansvar för datainsamling samtidigt som undervisningen på förskolan utvecklats. Som forskare har jag bidragit med olika begrepp, analys och innehåll i olika artiklar samt varit en samtalspartner. På detta sätt har vi kunnat bidra med våra olika kompetenser och komplettera varandra.

I andra praktisknära forskningsprojekt har det varit svårare att hitta former för ett komplementärt och symmetriskt förhållningssätt mot fler än till exempel rektor. Ofta tar det också tid att hitta en gemensam forskningsfråga. Det kan finnas en osäkerhet hos förskolepersonalen om betydelsen av deras bidrag/kompetens och ambition, det är etiskt komplicerat att genomföra ett kombinerat utvecklings och praktisknära forskningsprojekt. Forskare får också ibland hantera olika roller (till exempel kurator eller "spanare") vilket kan komplicera samarbetet. Dessutom kan forskares egna tankefigurer begränsa öppenheten för vad det symmetriska och komplementära kan innebära i ett samarbetsprojekt.